

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 29 czerwca 2020 r.

DKO-WOK.4031.25.2020.AAK

Pan
Adam Bodnar
Biuro Rzecznika
Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo nr VII.7037.45.2020.AT z 8 czerwca 2020 r. uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów¹ minister kieruje, nadzoruje i kontroluje działalność podporządkowanych organów, urzędów i jednostek. Minister nadzoruje i kontroluje działalność organów i jednostek, **w stosunku do których uzyskał uprawnienia nadzorcze na podstawie przepisów ustawowych** – na zasadach określonych w tych przepisach. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania działa w granicach i zgodnie z obowiązującym prawem. Zgodnie z art. 33 ust. 1d przywołanej ustawy minister kierujący określonym działem administracji rządowej ustala, w drodze obwieszczenia, wykaz jednostek organizacyjnych jemu podległych lub przez niego nadzorowanych. Obwieszczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

---

¹ Dz.U. z 2019 r., poz. 1171, z późn. zm.

Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2016 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Edukacji Narodowej lub przez niego nadzorowanych² do jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Edukacji Narodowej należą:

- Centrum Informatyczne Edukacji
- Centralna Komisja Egzaminacyjna
- Centrum Nauki Kopernik
- Instytut Badań Edukacyjnych
- Ośrodek Rozwoju Edukacji
- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji Za Granicą

Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej - oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej³. Zgodnie z art. 43 ustawy - Prawo oświatowe⁴ minister właściwy do spraw oświaty i wychowania koordynuje i realizuje politykę oświatową państwa i współdziała w tym zakresie z wojewodami oraz innymi organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach funkcjonowania systemu oświaty. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na wniosek wojewody, powołuje i odwołuje kuratora oświaty. Minister może odwołać kuratora oświaty także z własnej inicjatywy⁵.

Nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, innymi formami wychowania przedszkolnego, szkołami, placówkami oraz kolegiami pracowników służb społecznych, które znajduje się na terenie danego województwa sprawuje właściwy terytorialnie Kurator Oświaty⁶. Organ prowadzący szkołę lub placówkę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, z uwzględnieniem odrębnych przepisów. W tym zakresie nadzorowi podlega prawidłowość przyznanymi szkole lub placówce środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę lub placówkę środkami pochodzącymi z innych źródeł, a także gospodarowanie mieniem, przestrzeganie obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów oraz przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły lub placówki⁷. Ponadto, zgodnie z art. 57 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe

---

² M.P. z 2016 r. poz. 976.

³ Dz. U. poz. 2268.

⁴ Dz.U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.

⁵ Art. 50 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe.

⁶ Art. 51 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe.

⁷ Art. 57 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe.

organ prowadzący szkołę lub placówkę, nieposiadający uprawnień do sprawowania nadzoru pedagogicznego, może występować w sprawach dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych z wnioskami do dyrektora szkoły lub placówki i organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Dyrektor lub organ, który otrzymał wniosek, jest obowiązany do udzielenia odpowiedzi w terminie 14 dni.

Przepisy prawa dotyczące kontroli obowiązku szkolnego funkcjonują od początku lat 90. XX wieku, podobnie przepisy dotyczące uprawnień nadzorczych organów prowadzących nad szkołami (1996 r.) oraz nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty (1999 r.). Przepisy te są zgodne z zasadą decentralizacji państwa opartą na zasadzie subsydiarności, mówiącą o rozstrzyganiu spraw na niższym szczeblu, jeżeli na tym szczeblu mogą być skutecznie realizowane.

Decyzja o zawieszeniu zajęć edukacyjnych podyktowana była narastającym zagrożeniem epidemicznym. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na podstawie upoważnień zawartych w art. 30b i 30c ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe⁸ określił warunki funkcjonowania przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 w rozporządzeniach:

- 1) z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁹;
- 2) z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19¹⁰.

Czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty ustalone ww. przepisami obejmuje obecnie okres do 28 czerwca 2020 r.¹¹.

Na podstawie ww. przepisów szkoły i placówki realizują zadania dydaktyczne i wychowawcze z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Jeśli jest to konieczne, realizowanie zadań jest możliwe również w inny sposób, ustalony przez szkoły i placówki z organem prowadzącym.

---

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.

⁹ Dz. U. poz. 410.

¹⁰ Dz. U. poz. 493.

¹¹ Dz.U. poz. 990.

Ministerstwo Edukacji Narodowej pismem nr DKO-WOK.4031.28.2020 z dnia 3 czerwca 2020 r. poprosiło Kuratorów Oświaty o zwrócenie szczególnej uwagi na kwestie egzekwowania realizacji obowiązku szkolnego, obowiązku nauki oraz obowiązku przygotowania przedszkolnego w dobie pandemii przez organy do tego powołane.

Odnosząc się do informacji prasowych, przywołanych w piśmie Pana Ministra, dotyczących liczby uczniów poza edukacją zdalną (w Warszawie 600 uczniów szkół podstawowych, a w Poznaniu – 200) wyjaśniam, że Kurator Oświaty w Warszawie pismem z 8 maja br. zwrócił się do dyrektora Biura Edukacji m. st. Warszawy o przekazanie danych dotyczących szkół, które nie mogły skontaktować się ze swoimi uczniami. Biuro Edukacji m.st. Warszawy pismem z 12 maja br. przekazało ww. dane, z których wynika, że zdalnym nauczaniem nie zostało objętych 656 uczniów. Wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Warszawie niezwłocznie skontaktowali się telefonicznie z dyrektorami szkół w celu zweryfikowania danych. Po zweryfikowaniu liczba uczniów wyniosła 347 (stan na 20 maja br.) Wśród ww. uczniów 100 podlega obowiązkowi szkolnemu, 247 obowiązkowi nauki.

Pismami z 3 i 9 czerwca 2020 r. zwrócono się do Prezydenta m. st. Warszawy o przekazanie aktualnych danych dotyczących niespełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki przez dzieci i młodzież. Pismem z 9 czerwca br. Biuro Edukacji m. st. Warszawy poinformowało, że na dzień 8 czerwca br. dyrektorzy szkół, dla których organem prowadzącym jest m.st. Warszawa, pomimo podejmowanych prób, nie nawiązali kontaktu z 343 uczniami. Dyrektorzy szkół podjęli szereg działań w celu nawiązania kontaktu z uczniem bądź rodzicem ucznia, m. in. poprzez: dziennik elektroniczny, nawiązanie kontaktu telefonicznego, pocztę elektroniczną, przesłanie pisma do rodziców, wszczęcie procedury egzekucyjnej, skierowanie sprawy do sądu, za pomocą powszechnie dostępnych komunikatorów internetowych, zgłoszenie sprawy do odpowiednich służb publicznych (OPS, policja, kurator), wizyty domowe pracownika szkoły.

Pismem z 15 czerwca br. Biuro Edukacji m.st. Warszawy uzupełniło powyższą informację o dane dotyczące szkół oraz liczby uczniów w poszczególnych szkołach, którzy nie nawiązali kontaktu: wśród ww. uczniów - 63 podlega obowiązkowi szkolnemu, a 184 obowiązkowi nauki. Ponowna weryfikacja w szkołach z największą liczbą uczniów nieobjętych zdalnym nauczaniem, przeprowadzona przez pracowników kuratorium w dniu 17 czerwca br. wykazała, że nie udało się nawiązać kontaktu z 63 uczniami szkół podstawowych i 170 szkół ponadpodstawowych dla dzieci i młodzieży w Warszawie. Jednocześnie

wyjaśniam, że zgodnie ze stanem na dzień 28 kwietnia 2020 r. ogólna liczba uczniów szkół podstawowych w Warszawie wyniosła 153 305, a w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I stopnia) – 87 021.

Informuję przy tym, że Mazowiecki Kurator Oświaty w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego podejmuje czynności mające na celu sprawdzenie, czy dyrektorzy szkół podstawowych, w których są uczniowie nieobjęci kształceniem na odległość, wywiązali się z zadań wynikających z kontroli obowiązku szkolnego oraz czy dyrektorzy szkół prawidłowo wykonali zadania w związku z organizacją kształcenia na odległość.

Zgodnie z informacjami udzielonymi przez Wielkopolskiego Kuratora Oświaty, w oparciu o dane przesłane bezpośrednio do Kuratorium Oświaty w Poznaniu z publicznych i niepublicznych szkół podstawowych działających na terenie miasta Poznania, zanalizowano pracę szkół pod kątem objęcia edukacją zdalną uczniów poszczególnych jednostek. Ustalono, że w edukacji zdalnej nie uczestniczy ogółem 41 uczniów szkół podstawowych miasta Poznania na ogólną liczbę uczniów tego typu szkół w Poznaniu 41163.

W publicznych szkołach podstawowych, dla których organem prowadzącym jest miasto Poznań, w kształceniu na odległość nie uczestniczy 39 uczniów, co stanowi 0,094% wszystkich uczniów szkół podstawowych. W publicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez inne organy niż JST na terenie miasta Poznania wszyscy uczniowie realizują kształcenie na odległość, natomiast w niepublicznych szkołach podstawowych tylko 2 uczniów nie realizuje edukacji zdalnej.

Z informacji pozyskanych od poznańskich dyrektorów szkół podstawowych wynika, że przyczyną nieuczestniczenia w kształceniu zdalnym jest na ogół niewydolność wychowawcza rodziny, brak stałego miejsca zamieszkania ucznia. Kuratorium oświaty w Poznaniu informuje, że dyrektorzy szkół podstawowych we współpracy z instytucjami (policją, kuratorami sądowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie) podejmują liczne działania w celu realizacji obowiązku szkolny przez uczniów nim objętych.

Podtrzymuję zatem stwierdzenia z poprzedniej odpowiedzi MEN. Kontrolę spełniania obowiązków edukacyjnych ustawa nakłada na dwa podmioty: dyrektora szkoły i gminę. Wskazane podmioty są zobowiązane do kontroli czynności wykonywanych przez rodziców dzieci, o których

mowa w przepisach dotyczących obowiązków rodzicielskich¹². Mają także obowiązek współdziałać z rodzicami w zakresie dotyczącym zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć oraz zapewnienia warunków nauki dziecku spełniającego obowiązek szkolny/nauki poza szkoła na podstawie art. 37 ustawy – Prawo oświatowe¹³.

Niespełnianie obowiązku wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oznacza nieuczestniczenie ucznia w wyznaczonych planem zajęciach w wymiarze na co najmniej 50% w skali miesiąca. Niespełnianie obowiązku szkolnego dotyczy tylko i wyłącznie nieobecności nieusprawiedliwionej.

Egzekucja w stosunku do obowiązków edukacyjnych może być wszczęta, jeśli właściwy wierzyciel po upływie terminu do jego wykonania przez zobowiązanych do tego rodziców ucznia przesłał im upomnienie, które zawierało wezwanie do wykonania tego obowiązku, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Wspomniane postępowanie może być wszczęte po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia. W powyższej sytuacji wierzyciel ma prawo wystawić tytuł wykonawczy, a następnie wystąpić z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Wierzyciel przesyła wniosek oraz tytuł wykonawczy i załączony do niego dowód upomnienia zobowiązanego do organu egzekucyjnego. Warto podkreślić, że otrzymuje go także zobowiązany, który w terminie 7 dni może podnieść stosowny zarzut. Zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wierzycielem obowiązku jest:

1. rocznego przygotowania przedszkolnego i szkolnego – dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obrębie której dziecko mieszka;
2. nauki – organ gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta), w którym uczeń ma miejsce zamieszkania¹⁴.

Uprawnienia takie mają zatem dyrektorzy szkół i organy prowadzące szkoły, które – tak jak na przykład miasto stołeczne Warszawa – ujmują to w regulaminie organizacyjnym, gdzie mowa jest o koordynowaniu i nadzorze nad wykonywaniem przez dzielnice zadań z zakresu wykonywania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i nauki¹⁵.

---

¹² Art. 40 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 ustawy – Prawo oświatowe,

¹³ Art. 40 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe.

¹⁴ Za: dr Adam Balicki, dr hab. Magdalena Pyter, Prawo oświatowe. Komentarz, wyd. 2017.

¹⁵ Zarządzenia nr 312/2007 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 4 kwietnia 2007 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędu miasta stołecznego Warszawy, uwzględniający zmiany wprowadzone zarządzeniami.

Kontrola realizacji obowiązku, o którym mowa, nie ogranicza się i nie może się ograniczać tylko do zliczenia dzieci. Szanując wszelkie działania na rzecz dobra wspólnego podejmowane przez organizacje pożytku publicznego pragnę jednak zauważyć, że **celem kontroli sprawowanej przez dyrektorów szkół i władze samorządowe jest powrót dziecka do normalnego funkcjonowania w szkole**. Umożliwiają to procedury określone przepisami, które pozwalają na podjęcie działania przez uprawnione do tego organy.

Jednocześnie zwracam uwagę na fakt, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie określa w przepisach kryteriów nieobecności podczas kształcenia na odległość. Szczegółowe rozwiązania pozostawiono decyzji dyrektorów szkół. Podobnie jak w przypadku nauki w trybie stacjonarnym – statut szkoły określa formę i terminy usprawiedliwiania nieobecności¹⁶. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹⁷ wskazuje dyrektora szkoły jako osobę odpowiedzialną za organizację procesu kształcenia. Dyrektor szkoły jest zobowiązany, między innymi do:

- 1) przekazania uczniom, rodzicom i nauczycielom informacji o sposobie i trybie realizacji zadań tej jednostki w okresie czasowego ograniczenia jej funkcjonowania;
- 2) ustalenia, we współpracy z nauczycielami, tygodniowego zakresu treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas (semestrów), uwzględniając, między innymi, równomierne obciążenie uczniów w poszczególnych dniach tygodnia oraz łączenie przemienne kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia;
- 3) ustalenia, we współpracy z nauczycielami, sposobu monitorowania postępów uczniów oraz sposobu weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce;
- 4) wskazania, we współpracy z nauczycielami, źródeł i materiałów niezbędnych do realizacji zajęć, w tym materiałów w postaci elektronicznej, z których uczniowie lub rodzice mogą korzystać;
- 5) ustalenia warunków przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego, sprawdzianu wiadomości i umiejętności.

---

¹⁶ Art. 99 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe.

¹⁷ Dz.U. poz. 493.

Szkoły otrzymały możliwość indywidualnego decydowania o ewentualnych zmianach zakresu treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas i dostosowania tego zakresu do stanu realizacji programu nauczania/podstawy programowej w tych oddziałach. Jeżeli jest taka potrzeba, rozporządzenie daje dyrektorowi szkoły prawo zadecydowania (wspólnie z nauczycielami) o modyfikacji szkolnego zestawu programów nauczania, czyli np. dokonania w programie/programach nauczania realizowanych przez nauczycieli przesunięć pewnych treści do klasy programowo wyższej, międzyprzedmiotowego tączenia treści nauczania, czy też innych zmian zaproponowanych przez nauczycieli wynikających ze specyfiki nauczania na odległość. Takim rozwiązaniom sprzyja konstrukcja podstawy programowej, która jest zbudowana w podziale na etapy kształcenia, i w taki sposób sformułowane są w większości wymagania edukacyjne z zakresu poszczególnych zajęć/przedmiotów.

Wprowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej rozwiązania nie wskazują jedynie na zdalne nauczanie z wykorzystaniem wyłącznie środków komunikacji elektronicznej, lecz obejmują także inne możliwe działania mieszczące się w ramach kształcenia na odległość. Dlatego też zachęcamy dyrektorów i nauczycieli do różnych rodzajów aktywności umożliwiających realizację podstawy programowej.

W przytoczonym wyżej rozporządzeniu z 20 marca 2020 r., wskazane zostały różnorodne narzędzia, z których mogą korzystać nauczyciele w pracy z uczniami. Zajęcia edukacyjne mogą być prowadzone z wykorzystaniem:

1. materiałów i funkcjonalności Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania pod adresem www.epodreczniki.pl,
2. materiałów dostępnych na stronach internetowych urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, stronach internetowych jednostek podległych temu ministrowi lub przez niego nadzorowanych, w tym na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych,
3. materiałów prezentowanych w programach publicznej telewizji i radiofonii,
4. innych niż wymienione powyżej materiałów wskazanych przez nauczyciela.

Uczniowie mogą też podejmować aktywności określone przez nauczyciela, potwierdzające zapoznanie się ze wskazanym materiałem

i dających podstawę do oceny pracy ucznia. W przypadku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i edukacją wczesnoszkolną nauczyciel informuje rodziców o dostępnych materiałach i możliwych formach ich realizacji przez dziecko lub ucznia w domu.

Chciałbym w tym miejscu podnieść ważne kwestie dotyczące działań Ministra Edukacji Narodowej w dobie pandemii, które – oprócz realizacji bieżących zadań ministerstwa – dotyczą prac legislacyjnych związanych ze stworzeniem ram prawnych na potrzeby edukacji zdalnej, zapewnienia sprzętu lub środków finansowych na ich zakup oraz objęcia dzieci i młodzieży uczącej się pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Od 2019 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej zapewnia uczniom, rodzicom i nauczycielom możliwość skorzystania z bezpłatnej, całodobowej, ogólnopolskiej infolinii LINIA DZIECIOM 800 080 222 w sytuacji kryzysu psychicznego. Zespół infolinii tworzą wykwalifikowani specjaliści – psychologowie, pedagodzy i prawnicy, którzy udzielają porad przez telefon, czat, e-mail, obecnie także w sprawach dotyczących istniejącej sytuacji epidemiologicznej. Pełen wykaz dyżurów można znaleźć na oficjalnej stronie projektu¹⁸.

Kuratorzy oświaty informują, że na bieżąco monitorują zapewnianie dzieciom, uczniom i rodzicom przez jednostki systemu oświaty pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zdalnej. W przedszkolach, szkołach i placówkach numery telefonów, adresy mailowe do psychologa, pedagoga lub wychowawcy udostępnione są np. na stronie internetowej szkoły, stronie Facebooka i przekazane do wiadomości wszystkim uczniom, rodzicom i nauczycielom. Psycholog, pedagog i wychowawca pełnią stałe dyżury telefoniczne i są dostępni w miarę potrzeb dzieci i młodzieży. Możliwe są nie tylko kontakty indywidualne ze specjalistami, ale również grupowe, np. wirtualny gabinet pedagoga na platformie *Microsoft Teams* 365. Na portalach internetowych tworzone są specjalne grupy wsparcia dedykowane uczniom odczuwającym lęk i izolację, np. *Pedagog 24*. Dzięki nim otrzymują pomoc i prowadzą rozmowy, które pozwalają zmniejszyć poczucie osamotnienia. Wykorzystywane są również propozycje programów rekomendowanych na stronie poświęconej promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki zachowań problemowych i uzależnień¹⁹.

W przypadku dzieci i młodzieży przeżywającej kryzys, chorych psychicznie czy borykających się z problemami wynikającymi z obecnej sytuacji

---

¹⁸ www.liniadzieciom.pl

¹⁹ <https://programyrekomendowane.pl/>

zagrożenia epidemiologicznego, pomoc psychologiczno-pedagogiczna zapewniana jest najczęściej za pośrednictwem rozmów telefonicznych, SMS-ów, poczty elektronicznej, platformy edukacyjnej, dzienników elektronicznych oraz darmowych aplikacji np. *Hangouts* lub *Hangouts meet*, komunikatorów typu Facebook, Messenger, Skype, transmisji video itp. Specjaliści (np. pedagog, psycholog), najczęściej w formie konsultacji telefonicznych i przy użyciu komunikatorów elektronicznych, udzielają wsparcia uczniom i ich rodzinom poprzez m.in.:

- 1) pomoc w przygotowaniu pism urzędowych, nawiązanie współpracy z terenowymi służbami np. straż miejska, policja, kurator sądowy, pracownik socjalny;
- 2) rozmowy z uczniami i rodzicami mające na celu np. ułatwienie radzenia sobie z negatywnymi emocjami wynikającymi z poczucia zagrożenia, osamotnienia, odizolowania od rówieśników, sytuacją objęcia rodziny kwarantanną, motywowanie uczniów do nauki w warunkach zdalnych,
- 3) reagowanie na wszelkie niepokojące objawy występujące u dzieci (np. przygnębienie, stany lękowe i depresyjne) poprzez utrzymywanie kontaktu z dziećmi, uczniami i ich rodzicami, szczególnie tymi, u których występowały wcześniej problemy tej natury oraz zachęcenie uczniów do korzystania z pomocy koleżanek i kolegów z klasy, przypomnienie o zasadach bezpieczeństwa podczas trwania stanu epidemii;
- 4) udostępnianie materiałów psychoedukacyjnych dotyczących, np. motywowania uczniów przez rodziców do zdalnej nauki, sposobów radzenia sobie ze stresem w czasie pandemii, bezpieczeństwa i higieny pracy przy komputerze, działań o charakterze profilaktycznym w zakresie cyberprzemocy.

Wsparcie i pomoc psychologiczno-pedagogiczna w sposób zdalny zapewniana jest również dzieciom i młodzieży posiadającej orzeczenia²⁰, najczęściej poprzez: rozmowy telefoniczne i SMS-y, pocztę elektroniczną, komunikatory typu Messenger i Skype, stronę internetową szkoły i dziennik elektroniczny, platformy wykorzystujące połączenia głosowe lub głosowo-wizyjne, np. *Moodle*. Umożliwia to przesyłanie uczniom np.: zadań i ćwiczeń terapeutycznych dostosowanych do ich potrzeb i możliwości określonych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, opowieści i bajek o charakterze terapeutycznym, ćwiczeń relaksacyjnych, a rodzicom programów działań

---

²⁰ O których mowa w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1743).

terapeutycznych wraz z instruktążem do prowadzenia zajęć z dziećmi w domu.

Specjaliści szkolni, najczęściej w formie konsultacji telefonicznych i przy użyciu komunikatorów elektronicznych, udzielają wsparcia uczniom z orzeczeniami i ich rodzinom poprzez m.in.:

- 1) prowadzenie z uczniami rozmów o charakterze terapeutycznym związanych z ich codziennym funkcjonowaniem w domu, w tym dotyczących radzenia sobie z problemami odizolowania od rówieśników czy nauką zdalną, ograniczeniem wychodzenia z domu związanego z zagrożeniem pandemią;
- 2) rozmowy i przesyłane materiały edukacyjne, instrukcje, poradniki wspierające rodziców w rozwijaniu ich kompetencji wychowawczych oraz w organizowaniu dzieciom pracy zdalnej w domu;
- 3) przesyłanie nagranych przez nauczycieli i specjalistów piosenek, rymowanek, filmów edukacyjnych w formie np. gier, zabaw, bajek, zestawów ćwiczeń i materiałów dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności dziecka, np. duża czcionka, praca na materiale obrazkowym, piktogramy, krótkie objaśnienia do wykonywanych zadań, przekazywanie rodzicom linków do filmów edukacyjnych, instruktażowych, ćwiczeń ruchowych i zadań do wykonania razem z dziećmi w domu;
- 4) przekazywanie uczniom i rodzicom plików z obrazkowymi symbolami PCS (alternatywne metody komunikacji) w celu stworzenia indywidualnego planu dnia dziecka i możliwych do podejmowania aktywności w domu (szczególnie ważne dla uczniów z autyzmem);
- 5) tworzenie i przesyłanie prezentacji multimedialnych o tematyce związanej z emocjami i właściwymi zachowaniami społecznymi, w celu utrwalania i przenoszenia wiedzy z zakresu kompetencji emocjonalno-społecznych nabytej w szkole na środowisko domowe a także dotyczących czynności samoobsługowych, porządkowych, mających na celu zachęcenie uczniów do czynnego udziału w aktywności domowej.

Dyrektorzy szkół, pedagodzy, psychologodzy współpracują również z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej, samorządem lokalnym, fundacjami i stowarzyszeniami w celu udzielenia pomocy w rozwiązywaniu problemów materialnych, rodzinnych np.: w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewnienia właściwej opieki dzieciom i objęcia ich bezpłatnym dożywianiem poprzez możliwość dostarczenia ciepłego posiłku lub przyznanego ekwiwalentu.

Udostępniają też numery telefonów w celu kontaktu do instytucji świadczących usługi zdalnie, w tym telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży, telefonu zaufania dla osób dorosłych w kryzysie emocjonalnym lub policyjnego telefonu zaufania ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pomocą i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym służą dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom oraz innym osobom potrzebującym wsparcia publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Podczas dyżurów pełniących telefonicznie i on-line specjaliści poradni rozmawiają z uczniami nie tylko o sytuacjach czy trudnościach typowo szkolnych, ale również o sposobach radzenia sobie z lękiem i stresem związanym z zagrożeniem pandemią.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wzięło pod uwagę możliwe trudności w dostępie uczniów do sprzętu komputerowego, w tym w rodzinach wielodzietnych, i wprowadziło rozwiązania, które pozwalają dyrektorowi szkoły w porozumieniu z nauczycielami, wybrać metody i formy kształcenia na odległość, uwzględniające możliwości i potrzeby uczniów. Podjęto działania, w wyniku których uczniowie i nauczyciele otrzymali (i w dalszym ciągu otrzymują) sprzęt potrzebny do nauki i pracy zdalnej.

Od 1 kwietnia 2020 r. samorządy mogą wnioskować o środki na zakup sprzętu dla uczniów i nauczycieli do nauki zdalnej. Projekt „Zdalna Szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego” jest wdrażany w formie projektu grantowego o wartości ponad 187 mln PLN (w tym środki UE to ok. 158,5 mln PLN). Działanie jest efektem współpracy ministrów edukacji i cyfryzacji oraz starań resortu cyfryzacji, dzięki którym Komisja Europejska zgodziła się, aby zaoszczędzone środki w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa przekazać na zakup sprzętu dla szkół. Minimalna kwota zwrotu, jaką może otrzymać samorząd to 35 tys., maksymalna – 100 tys. zł. Wysokość finansowania jest uzależniona od liczby uczniów w gminie lub powiecie. O środki może wnioskować każda gmina i powiat. Nie jest wymagany wkład własny. Otrzymane finansowanie można przeznaczyć na zakup sprzętu niezbędnego do kształcenia na odległość. W pierwszej kolejności są to: komputery, laptopy czy tablety. Sprzęt jest użyczany uczniom i nauczycielom, którzy wymagają wsparcia w zakresie realizacji edukacji zdalnej. Za otrzymane środki samorządy mogą kupić również: niezbędne oprogramowanie, ubezpieczenie sprzętu, mobilny dostęp do Internetu lub inne akcesoria potrzebne w zdalnym nauczaniu. Działanie jest realizowane przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa (CPPC). Procedury aplikowania zostały uproszczone do minimum, by jak najwięcej

samorządów w jak najkrótszym czasie mogło zakupić niezbędny sprzęt do kształcenia na odległość. Na dzień 18 maja 2020 r. złożono 2772 wniosków (na 2790 uprawnionych podmiotów). Wszystkie wnioski zostały pozytywnie ocenione. Łączna kwota przyznanych środków to 184 246 634,65 zł.

15 maja 2020 r. uruchomiony został program „Zdalna szkoła+”. To drugi, od czasu ogłoszenia na terenie Polski stanu zagrożenia epidemicznego, konkurs, w którym JST mogą uzyskać 100% dofinansowanie na zakup sprzętu komputerowego umożliwiającego realizację zdalnych lekcji uczniom wykluczonym cyfrowo. W tej edycji samorządy mogą starać się o większe wsparcie, od 35 tys. zł do 165 tys. zł. Pula środków wynosi ponad 180 milionów PLN. Kryterium dofinansowania jest liczba rodzin

wielodzietnych mieszkających na terenie danej gminy i korzystających z gminnego wsparcia. Program kierowany jest głównie do rodzin ubogich z minimum trojgiem dzieci. Dofinansowanie dotyczy, podobnie jak przy poprzednim programie, zakupu zarówno komputerów, laptopów, ale także oprogramowanie, ubezpieczenia sprzętu, mobilnego dostępu do Internetu lub innych uzasadnionych wydatków związanych ze zdalną nauką (np. akcesoria).

Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa (NASK) – Państwowy Instytut Badawczy, operator projektu pn. Ogólnopolska Sieć Edukacyjna, od 31 marca br. realizował przyspieszoną z powodu epidemii dostawę do szkół laptopów wraz z szafami do przechowywania i punktami dostępowymi WiFi (Projekt #OSEWyzwanie). Stanowią one Mobilne Pracownie Komputerowe – nagrody w konkursie #OSEWyzwanie. Łącznie, w ramach tego projektu, do szkół trafiło 12 tys. laptopów.

Jednocześnie wyjaśniam, że regulamin Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazuje zadania poszczególnych departamentów, które je realizują na mocy obowiązujących przepisów prawa. Wymienione w piśmie Pana Ministra zagadnienia dotyczące funkcjonowania publicznych i niepublicznych szkół podstawowych i liceów ogólnokształcących, a także obowiązku szkolnego i obowiązku nauki wiążą się z pracami legislacyjnymi, opracowywaniem stanowisk, odpowiedzi na interpelacje poselskie, zapytania, wnioski, skargi, petycje oraz wszelkie sygnały od obywateli z zakresu oświaty. Regulamin nie zawiera przepisów sprzecznych z zadaniami wskazanymi ww. aktach prawnych. Ministerstwo Edukacji Narodowej nie ma umocowania prawnego do przeprowadzania kontroli w szkołach ani do bezpośredniej ingerencji w sprawę szkoły,

działalność dyrektora szkoły czy kompetencji organu prowadzącego szkołę.

Podsumowując, wskazanie podmiotów powołanych do sprawowania kontroli nad realizacją obowiązku szkolnego/nauki nie świadczy o „braku zainteresowania” Ministra Edukacji Narodowej poruszonymi kwestiami ani o „umniejszeniu swojej roli w kształtowaniu systemu oświaty”. W świetle działań podjętych przez Ministra Edukacji Narodowej, sugerowanie Ministerstwu Edukacji Narodowej lekceważenia problemów występujących w związku z wprowadzonym stanem epidemii i edukacją zdalną jest nieuzasadnione. Wszystkie działania Ministra Edukacji Narodowej są podejmowane w celu jak najpełniejszego zabezpieczenia praw dziecka (uczni) do edukacji w bezpiecznych i przyjaznych warunkach.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/